

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Viite: Hallituksen esitys HE 96/2015 vp. eduskunnalle laiksi kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain muuttamisesta

LAUSUNTO

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt eduskunnan oikeusasiamieheltä asiantuntijalausuntoa ja kutsunut kuultavaksi käsiteltäessä edellä mainittua hallituksen esitystä. Lausuntopyyntöön on liitetty perustuslakivaliokunnan hallituksen esityksestä sosiaali- ja terveysvaliokunnalle antama lausunto (PeVL 15/2015 vp) ja sen johdosta sosiaali- ja terveysministeriön antama vastine uusine pykäläehdotuksineen ja perusteluineen.

Esitän lausuntonani kunnioittavasti seuraavan.

1

LAINMUUTOKSEN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Eduskunta hyväksyi 3.3.2015 YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksista tehdyn yleissopimuksen ja sen valinnaisen pöytäkirjan sekä lain eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain muuttamisesta (EV 325/2014 vp., HE 284/2014 vp.). Samalla eduskunta edellytti, että ennen vammaisyleissopimuksen ratifioinnin loppuun saattamista varmistetaan, että sopimuksen 14 artiklan ratifioinnin edellytykset täyttyvät kansallisessa lainsäädännössä.

Käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä on kysymys eduskunnan lausumassa tarkoitetusta lainsäädännöstä. Esityksessä ehdotetaan kehitysvammaisten erityishuollosta annettua lakia muutettavaksi siten, että se täyttäisi vammaisyleissopimuksen ratifioinnin vaatimukset.

Lainmuutoksen tarkoituksena on vahvistaa erityishuollossa olevan henkilön itsemääräämisoikeutta ja vähentää rajoitustoimenpiteiden käyttöä erityishuollossa. Lakiin lisättäisiin myös säännökset rajoitustoimenpiteiden käytölle asetettavista yleisistä edellytyksistä, kuten välttämättömyys- ja suhteellisuusvaatimuksesta sekä ihmisarvon kunnioittamisesta. Laissa säädettäisiin lisäksi kullekin toimenpiteelle asetettavista erityisistä edellytyksistä. Lakiin sisällytettäisiin myös

säännökset rajoitustoimenpidettä koskevan päätöksen tai muun ratkaisun tekemisessä noudatettavasta menettelystä ja oikeusturvakeinoista.

Muiden kuin laissa todettujen rajoitustoimenpiteiden käyttäminen ei olisi sallittua. Rajoitustoimenpiteitä saisi käyttää ainoastaan tehostetun palveluasumisen yksiköissä ja laitoshoidossa. On tärkeää, että lakia sovellettaessa lain tavoitetta itsemääräämisoikeuden vahvistamisesta ja rajoitustoimenpiteiden käytön minimoimisesta kunnioitetaan. Tämä tulee myös olemaan keskeinen haaste lain noudattamisen valvonnassa.

Pidän kehitysvammalain uudistamistyötä hyvin tärkeänä. Oikeusasiamiehen kannanotoissa on toistuvasti todettu, että nykyiseen lainsäädäntöön ei mielenterveys- ja lastensuojelulakia lukuun ottamatta sisälly perustuslain edellyttämiä täsmällisiä ja tarkkarajaisia säännöksiä sosiaalihuollon asiakkaiden ja potilaiden perusoikeuksien rajoittamisesta. Oikeusasiamies on esittänyt jo vuonna 1996 ja uudelleen vuonna 2009 sosiaali- ja terveysministeriölle, että kehitysvammaisten erityishuoltoa koskevaa lainsäädäntöä olisi täsmennettävä siten, että huollossa käytettävistä itsemääräämisoikeuden rajoituksista säädettäisiin lain tasolla täsmällisesti ja tarkkarajaisesti perusoikeusjärjestelmän edellyttämällä tavalla (Dnro 3381/4/09).

Kehitysvammalain uudistaminen ja vammaisyleissopimuksen ratifiointin loppuun saattaminen on oikeusasiamiehen kannalta erityisen tärkeää myös sen vuoksi, että oikeusasiamiehestä, Ihmisoikeuskeskuksesta ja ihmisoikeusvaltuuskunnasta tulee sopimuksen 33.2 artiklan mukainen rakenne, jonka tehtävänä on yleissopimuksen täytäntöönpanon edistäminen, suojeleminen ja seuranta.

2

LAIN VALMISTELU JA TOIMEENPANO

Totean aluksi, että alkuperäinen kehitysvammalain muuttamista koskeva hallituksen esitys (HE 96/2015 vp) on monilta osin puutteellinen. Perustuslakivaliokunta on 10.12.2015 sosiaali- ja terveysvaliokunnalle antamassaan lausunnossa (PeVL 15/2015 vp) esittänyt, että lakiehdotus voidaan hyväksyä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä, jos valiokunnan tekemät valtiosääntöoikeudelliset huomautukset otetaan huomioon. Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta sosiaali- ja terveysministeriö on antanut 29.1.2016 vastineensa sosiaali- ja terveysvaliokunnalle. Vastineessaan STM esittää lukuisia täsmennyksiä ja merkittäviä lisäyksiä hallituksen esityksen pykäläehdotuksiin. Vastineessa on pyritty ottamaan huomioon perustuslakivaliokunnan lausunnossaan esittämät valtiosääntöoikeudelliset huomautukset.

Pidän sosiaali- ja terveysministeriön vastineeseen sisältyviä pykäläehdotuksia hyvin tärkeinä ja pääosin hyväksyttävänä.

Lain toimeenpanon kannalta ja lain soveltajan näkökulmasta on ongelmallista, että hallituksen esitystä joudutaan korjaamaan sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnöllä ja lukuisilla uusilla säännöksillä. Mikäli ne tulevat eduskunnan hyväksymiksi, jollakin tavoin olisi huolehdittava siitä, että nyt sosiaali- ja terveysministeriön vastineeseen sisältyvät pykäläehdotusten pääosin hyvät perustelut ovat helposti lain soveltajien saatavissa ja luettavissa.

3

JULKISEN VALLAN KÄYTTÖÄ SISÄLTÄVÄN TEHTÄVÄN ANTAMINEN MUULLE KUIN VIRANOMAISELLE

Ehdotettu sääntely on merkityksellistä perustuslain 124 §:n kannalta siltä osin kuin toimivaltaa puuttua erityishuollossa olevan henkilön perusoikeuksiin ehdotetaan annettavaksi muulle kuin viranomaiselle. Esitys mahdollistaa tahdosta riippumattoman erityishuollon järjestämisen ja rajoitustoimenpiteiden käytön myös yksityisen ylläpitämissä tehostetun palveluasumisen yksiköissä ja laitoksissa. Perustuslakivaliokunnalla (PeVL 15/2015 vp) ei ollut huomautettavaa perustuslain 124 §:n näkökulmasta alkuperäisestä kehitysvammalain muuttamista koskevasta hallituksen esityksestä (HE 96/2015 vp). Siitä kuitenkin puuttuivat kokonaan perusoikeuksiin syvimmin kajoavia rajoitustoimenpiteitä koskevat säännökset.

Sosiaali- ja terveysministeriön vastineeseen lisätyssä sääntelyssä merkittävää julkisen vallan käyttöä voidaan mielestäni perustellusti katsoa sisältyvän ainakin seuraaviin säännöksiin:

- 42 j § Hoidolliset rajoitustoimenpiteet
- 42 l § Rajoittavien asusteiden ja välineiden käyttö, erityisesti sitominen
- 42 m § Valvottu liikkuminen
- 42 n § Poistumisen estäminen

Olen aikaisemmin korostanut, että näistä voimakkaasti henkilön perusoikeuksiin kajoavista rajoitustoimenpiteistä säädettäessä tulisi luoda mekanismi, jossa merkittävää julkista vallan käyttöä sisältävien rajoitustoimenpiteiden käytöstä päätetään viranomaisten toimesta ja virkavastuulla.

STM:n vastineessa todetaan, että rajoittavien välineiden ja asusteiden käyttöön (42 l §) ja valvottuun liikkumiseen (42 m §) sekä poistumisen estämiseen (42 n §) on arvioitu sisältyvän merkittävää julkisen vallan käyttöä. Sen vuoksi näiden rajoitustoimenpiteiden käytöstä yli seitsemän päivän ajaksi päättäisi virkasuhteessa oleva henkilö. Sittomisen kohdalla yli kahden tunnin ylittävältä osalta päätöksen tekisi aina virkasuhteessa oleva henkilö. Myös hoidollisten rajoitustoimenpiteiden kohdalla (42 j § 4 mom.) ratkaisun välttämättömän terveydenhuollon antamisesta erityishuollossa olevan henkilön vastustuksesta

riippumatta ja lyhytaikaisista rajoitustoimenpiteistä tekee virkasuhteessa oleva lääkäri.

Pidän hyvänä, että STM:n vastineessa edellä mainittuja rajoitustoimenpiteitä koskeissa säännöksissä on varmistettu se, että merkittävää julkista vallan käyttöä sisältävien rajoitustoimenpiteiden käytöstä päätetään viranomaisten toimesta ja virkavastuulla. Mikäli toimintayksikössä ei olisi virkasuhteista lääkäreitä tai muuta päätöksentekoon oikeutettua viranhaltijaa, tulisi sopia etukäteen järjestelyistä viranhaltijan päätöksenteon osalta kyseisissä tilanteissa.

4

RAJOITUSTOIMENPITEIDEN KÄYTTÄMINEN VAPAAEHTOISESSA ERITYISHUOLLOSSA

Olen jo 21.8.2015 sosiaali- ja terveysministeriölle antamassani lausunnossa (dnro 3336/5/15) luonnoksesta hallituksen esitykseksi todennut, että tahdosta riippumattoman erityishuollon (32 §) soveltamisalan laajuus ja suhde vapaaehtoiseen erityishuoltoon jäi lakiluonnoksessa epäselväksi. Pidän periaatteellisesti ongelmallisena erityisesti sitä, että hallituksen esityksessä ehdotettuja rajoitustoimenpiteitä voitaisiin käyttää myös vapaaehtoisessa erityishuollossa oleviin henkilöihin. On käsitteellisesti nurinkurista ja itsemääräämisoikeuden vastaista, että vapaaehtoisessa erityishuollossa oleviin kohdistetaan erilaisia tahdonvastaisia toimenpiteitä.

Tässä suhteessa sääntely poikkeaisi esimerkiksi mielenterveyslain rajoitustoimenpiteiden käyttömahdollisuudesta. Mielenterveyslaissa säädettyjä rajoitustoimenpiteitä voidaan käyttää vain tahdosta riippumattomaan hoitoon määrättyihin henkilöihin tai siihen tähtäävään tarkkailuun taikka tutkimukseen otettuihin henkilöihin.

Mielestäni kehitysvammalain sääntely ei ilman oikeudellisesti perusteltuja hyväksyttäviä syitä saisi poiketa siitä, miten esimerkiksi mielen-terveyslaissa on säädetty vastaavista rajoitustoimenpiteistä, niiden käytön edellytyksistä, menettelystä ja valvonnasta. Vammaisyleissopimuksen 14 artikla edellyttää nimenomaisesti, että vammaiset henkilöt nauttivat oikeutta henkilökohtaiseen vapauteen yhdenvertaisesti muiden kanssa, eikä vammaisuuden olemassaolo missään tapauksessa oikeuta vapaudenriistoon.

STM:n vastineessa on nyt ehdotettu, että hallituksen esityksen 42 e §:ään lisättäisiin lause, jonka mukaan ”jos muussa kuin tahdosta riippumattomassa erityishuollossa olevan henkilön erityishuollossa on käytetty usein tai toistuvasti 42 j §:ssä, 42 l §:ssä, 42 m §:ssä tai 42 n §:n 2 momentissa (pitäisi olla 3 momentissa) tarkoitettua rajoitustoimenpidettä, toimintayksikössä on arvioitava, täytyvätkö henkilön kohdalla 32 §:n 1 momentissa tarkoitettut edellytykset henkilön määrittämiselle tahdosta riippumattomaan erityishuoltoon, ja saatettava kysymys tarvittaessa 32 §:n 4 momentissa tarkoitettua sosiaalihuollossa vastaavan toimielimen arvioitavaksi”.

Pidän tätä lisäystä lähtökohtaisesti hyvänä ja tärkeänä. Lisäyksen mukaisessa sääntelymallissa rajoitustoimenpiteitä voitaisiin siis edelleen käyttää myös vapaaehtoisessa erityishuollossa oleviin henkilöihin (lukuun ottamatta 42 n §:n 3 momentissa tarkoitettua lyhytkestoista pitempää poistumisen estämistä). Kehitysvammaisten erityishuoltoon liittyy ehkä sellaisia erityispiirteitä, että tämä voi olla hyväksyttävää tietyin ehdoin.

Keskeistä on mielestäni ensinnäkin se, että ehdotuksen 42 d §:n 1 momentin mukaiset rajoitustoimenpiteiden yleiset edellytykset ovat lähellä 32 §:n 1 momentin mukaisia tahdosta riippumattomaan erityishuoltoon määrittämisen edellytyksiä.

Toiseksi rajoitustoimenpiteen käytön tulee olla välttämätöntä, oikeasuhtaista ja viimesijaista. Tämä on otettu huomioon 42 d §:n 2 ja 3 momenteissa.

Kolmanneksi, rajoitustoimenpiteiden käyttöä edellyttävän tilanteen täytyy mielestäni olla pakkotilan omainen tai vähintäänkin kiireellinen tai poikkeuksellinen, kun kysymys on vapaaehtoisessa erityishuollossa olevasta henkilöstä, joka periaatteessa voi halutessaan poistua toimintayksiköstä. Jos sen sijaan rajoitustoimenpiteen käytön tarve on usein toistuva tai pitkäaikainen, kysymys tahdosta riippumattoman erityishuollon tarpeesta tulisi saattaa toimintayksiköstä riippumattoman asiantuntija-arvioinnin kohteeksi ehdotuksen 32 ja 33 §:ssä säädettyllä tavalla.

Tämän mukaisesti lakiehdotuksen 42 e §:ssä tulisi ensinnäkin ilmaissun "usein tai toistuvasti" sijasta käyttää esimerkiksi ilmaisua "usein tai pitkäaikaisesti". Toiseksi sääntelyn suhdetta eräisiin rajoitustoimenpiteitä säänteleviin lakiehdotusten kohtiin pitäisi vielä pohtia. Esimerkiksi ehdotetuissa 42 j §:n 5 momentissa, 42 l §:n 4 momentissa, 42 m §:n 2 momentissa ja 42 n §:n 3 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa rajoitustoimenpiteet ovat jo sinällään toistuvia tai pitkäaikaisia. Kolmanneksi kaikkein merkittävimmin perusoikeuksiin puuttuvien rajoitustoimenpiteiden käyttömahdollisuus tulisi rajata tahdosta riippumattomassa erityishuollossa oleviin henkilöihin. Tuntuisi johdonmukaiselta, että näitä rajoitustoimenpiteitä olisivat ainakin ne, joiden käytöstä STM:n vastineeseen sisältyvissä pykäläehdotuksissa voisivat päättää ainoastaan virkasuhteessa olevat virkamiehet.

5

PYKÄLÄKOHTAISET HUOMIOT

38 § 2 momentti (tahdosta riippumattoman erityishuollon jatkamisen edellytysten arviointi ennen puolen vuoden enimmäisajan täyttymistä)

STM:n vastineen 38 §:n 2 momentin mukaan erityishuollon toimintayksikköön tahdosta riippumatta määrättyllä henkilöllä ja hänen lailli-

sella edustajallaan on oikeus saada tahdosta riippumattoman erityishuollon jatkamisen edellytykset erityishuollon johtoryhmän arvioitavaksi erityishuollon kestäessä myös ennen puolen vuoden enimmäisajan täyttymistä. Pykäläehdotuksen mukaan edellä mainittu oikeus ei näyttäisi koskevan tahdosta riippumattomassa erityishuollossa olevan henkilön omaisia ja läheisiä. Mielestäni samanlainen oikeus kuin laillisella edustajalla tulisi myös tässä kohdassa olla tahdosta riippumattomaan hoitoon määrätyn henkilön omaisella tai muulla läheisellä (vrt. 32 §, 34 §, 42 a § ja 42 p § ja 81 b §).

42 d § Rajoitustoimenpiteiden käytön yleiset edellytykset

42 d §:n 3 momentin mukaan jos rajoitustoimenpide kohdistuu alaikäiseen, rajoitustoimenpidettä käytettäessä on otettava huomioon alaikäisen etu sekä hänen ikänsä ja kehitystasonsa. Korostan, että alaikäisen etu sekä hänen ikänsä ja kehitystasonsa tulee erityisesti ottaa huomioon jo rajoitustoimenpiteen käytön suunnittelussa ja to-teutustapoja valittaessa.

42 n § Poistumisen estäminen

STM:n vastineeseen sisältyvän 42 n §:n mukaan toimintayksikön henkilökuntaan kuuluva sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilö voi tietyin edellytyksin noutaa yksiköstä poistuneen erityishuollossa olevan henkilön takaisin toimintayksikköön, jos henkilö tavoitetaan sen välittömästä läheisyydestä. Tahdosta riippumattomassa erityishuollossa olevan henkilön noutamiseksi takaisin kauempaa voidaan pyytää poliisilta virka-apua. Sen sijaan vapaaehtoisessa erityishuollossa olevan henkilön noutamiseksi takaisin kauempaa voidaan vain tehdä poliisille ilmoitus kadonneesta henkilöstä.

Esitän harkittavaksi, tulisiko laissa antaa mahdollisuus saada poliisin virka-apua myös vapaaehtoisessa erityishuollossa olevan henkilön noutamiseksi takaisin kauempaa pykälässä mainituin edellytyksin ("jos henkilö saattaisi poistumisellaan itsensä tai toisen henkilön alttiiksi välittömästi uhkaavalle ja vakavalle terveyteen tai turvallisuuteen kohdistuvalle vaaralle"). Virka-apupyynnön tekeminen tulisi siinä tapauksessa säätää virkasuhteisen virkamiehen toimivaltaan kuuluvaksi (vrt. mielenterveyslain 31 §:n 2 momentti).

Laillinen edustaja

Kun pykälissä puhutaan "laillisesta edustajasta", on muistettava, että suurella osalla kehitysvammaisista henkilöistä, joilla on edunvalvoja, edunvalvonta koskee vain taloudellisten asioiden hoitamista. Taloudellisia asioita hoitavat edunvalvojat eivät puutu kehitysvammaisen henkilön henkilökohtaisiin asioihin, kuten muutoksenhakujen tekemiseen rajoitustoimenpidettä koskevasta päätöksestä. Useissa tilanteissa kehitysvammaisen henkilön oikeusturvan kannalta paras ratkaisu olisi, että henkilölle määrättäisiin edunvalvoja, jolla olisi laaja toimival-

ta päämiehensä asioiden (taloudelliset ja henkilökohtaiset) hoitamisessa. Tällöin yhdellä henkilöllä olisi laaja vastuu asioiden hoitamisesta, ja näin välttyttäisiin esimerkiksi tilanteilta, joissa omaiset tai läheiset ovat erimielisiä kehitysvammaisen henkilön erityishuollon järjestämisestä tai muutoksenhakuasioista.

6

KOKONAISUUDISTUKSEN VALMISTELU

Esityksessä todetaan, että sosiaalihuollon asiakkaan ja potilaan itsemääräämisoikeuden vahvistamista ja rajoitustoimenpiteiden käytön edellytyksiä koskevan kokonaisuudistuksen valmistelua on tarkoitus jatkaa erillisenä hankkeena. Pidän erittäin tärkeänä sitä, että myös kyseinen kokonaisuudistus saatetaan viivytystä loppuun. Kokonaisuudistus on välttämätön yksilön perus- ja ihmisoikeuksien turvaamiseksi ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaiden ja potilaiden yhdenvertaisuuden toteutumisen kannalta.

Oikeusasiamies

Petri Jääskeläinen

Oikeusasiamiehensihteeri

Juha-Pekka Konttinen

LIITE

Taulukko rajoitustoimenpiteistä

Kehitysvammalain muuttaminen / taulukko rajoitustoimenpiteistä (HE 96/2015 vp) ja STM:n vastine 29.1.2016

Rajoitustoimenpide	Ratkaisija	Ratkaisija kiireellisessä tilanteessa	Päätöksenteko	Muutoksenhaku
42 f § Kiinnipitäminen	Toimintayksikön henkilökuntaan kuuluva sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilö		Ei kirjallista päätöstä	Ei muutoksenhakua
42 g § Aineiden ja esineiden haltuunotto	Toimintayksikön henkilökuntaan kuuluva sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilö		Toimintayksikön vastaavan johtajan on tehtävä haltuunotosta kirjallinen päätös, jollei aineita tai esineitä palauteta erityishuollossa olevalle henkilölle yhden vuorokauden kuluessa haltuunotosta.	Hallinto-oikeudelta saa hakea valittamalla muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään aineiden ja esineiden haltuunottoa koskevaan (42 g § 2 mom.) kirjalliseen päätökseen
42 h § Henkilöntarkastus	Toimintayksikön vastaava johtaja	Toimintayksikön henkilökuntaan kuuluva sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilö, jonka on viipymättä ilmoitettava asiasta toimintayksikön vastaavalle johtajalle.	Ei kirjallista päätöstä	Ei muutoksenhakua
42 1 § Lyhytaikainen erillään pitäminen	Toimintayksikön vastaava johtaja	Toimintayksikön henkilökuntaan kuuluva sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilö, jonka on viipymättä ilmoitettava asiasta toimintayksikön vastaavalle johtajalle.	Ei kirjallista päätöstä	Ei muutoksenhakua

42 j § Hoidolliset rajoitustoimenpiteet	Ratkaisun välttämättömän terveydenhuollon antamisesta erityishuollossa olevan henkilön vastustuksesta riippumatta ja 3 momentissa tarkoitetuista lyhytaikaisista rajoitustoimenpiteistä tekee Virkasuhteessa oleva lääkäri (+ pyydettyä ja otettava huomioon asiantuntijoiden arviot 42 b § 2 mom.) virkasuhteessa oleva lääkäri voi tehdä hoidollisen rajoitustoimenpiteen <i>toistuvasta käytöstä ratkaisun enintään 30 päiväksi kerrallaan.</i> (+ pyydettyä ja otettava huomioon asiantuntijoiden arviot 42 b § 2 mom.)	Kiireellisessä tilanteessa ratkaisun hoidollisesta rajoitustoimenpiteestä voi tehdä henkilöä hoitava lääkäri tai toimintayksikön henkilökuntaan kuuluva terveydenhuollon ammattihenkilö, jonka on välittömästi ilmoitettava asiasta henkilöä hoitavalle lääkärille.	Ei kirjallista päätöstä Ei kirjallista päätöstä	Ei muutoksenhakua Ei muutoksenhakua
42 k § Rajoittavien välineiden tai asusteiden käyttö päivittäisissä toiminnoissa	Rajoittavan välineen tai asusteen käytöstä päivittäisissä toiminnoissa tekee ratkaisun toimintayksikön henkilökuntaan kuuluva sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilö toimintayksikön vastaavan johtajan ohjeiden mukaisesti. (+ ohjeita annettaessa pyydettyä ja otettava huomioon asiantuntijoiden arviot 42 b § 2 mom.)		Ei kirjallista päätöstä	Ei muutoksenhakua

42 l § Rajoittavien välineiden tai asusteiden käyttö Muu kuin sitomiseen käytettävä rajoittava väline tai asuste: Jos muun kuin sitomiseen käytettävän rajoittavan välineen tai asusteen toistuvan käytön tarve on ilmeinen:		Kiireellisessä tilanteessa ratkaisun muun kuin sitomiseen käytettävän rajoittavan välineen tai asusteen käytöstä voi tehdä henkilöä hoitava lääkäri tai toimintayksikön vastaavan johtajan ohjeiden mukaisesti toimintayksikön henkilökuntaan kuuluva sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilö. Rajoittavan välineen tai asusteen käytöstä kiireellisessä tilanteessa on välittömästi ilmoitettava toimintayksikön vastaavalle johtajalle, jonka jälkeen asiasta on päätettävä kirjallisella päätöksellä edellä mainitulla tavalla.	Muun kuin sitomiseen käytettävän rajoittavan välineen tai asusteen käytöstä tekee kirjallisen päätöksen toimintayksikön vastaava johtaja. (+ pyydettyä ja otettava huomioon asiantuntijoiden arviot 42 b § 2 mom.) ...voi toimintayksikön vastaava johtaja tehdä rajoittavan välineen tai asusteen toistuvasta käytöstä kirjallisen päätöksen <i>enintään seitsemän päivän ajaksi</i>. Tämän jälkeen rajoittavan välineen tai asusteen toistuvasta käytöstä tekee kirjallisen päätöksen <i>enintään 30 päivän ajaksi</i> virkasuhteessa oleva toimintayksikön vastaava johtaja tai, jos henkilölle annetaan erityishuoltoa yksityisessä sosiaalihuollon toimintayksikössä, virkasuhteessa oleva lääkäri tai virkasuhteessa oleva sosiaalityöntekijä. (+ pyydettyä ja otettava huomioon asiantuntijoiden arviot 42 b § 2 mom.)	Hallinto-oikeudelta saa hakea valittamalla muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään rajoittavan välineen tai asusteen käyttöä koskevaan kirjalliseen päätökseen.
--	--	---	--	---

Sitominen (lepositeiden käyttö):			Henkilön sitomisesta tekee kirjallisen päätöksen virkasuhteessa oleva lääkäri suorittamansa tutkimuksen ja psykiatrisen arvion perusteella. (+ pyydettyä ja otettava huomioon asiantuntijoiden arviot sitomisesta 42 b § 2 mom.) <i>Kiireellisessä tilanteessa</i> kirjallisen päätöksen sitomisesta voi tehdä virkasuhteessa oleva lääkäri tai toimintayksikön henkilökuntaan kuuluva lääkäri suorittamansa tutkimuksen perusteella. Jos henkilöä joudutaan tällöin pitämään sidottuna yli kahden tunnin ajan, tekee kirjallisen päätöksen sitomisesta viimeistään kahta tuntia pidemmältä ajalta virkasuhteessa oleva lääkäri, joka voi päättää asiasta kiireellisessä tilanteessa toimintayksikön henkilökuntaan kuuluvan lääkärin esityksen perusteella puhelin- tai muun etäyhteyden välityksellä.	Hallinto-oikeudelta saa hakea valittamalla muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään sitomista koskevaan kirjalliseen päätökseen.
---	--	--	---	---

42 m § Valvottu liikkuminen Enintään seitsemän päivän ajaksi: Tätä pidemmästä, yhteensä enintään kuusi kuukautta kestävästä valvotusta liikkumisesta:			kirjallisen päätöksen tekee toimintayksikön vastaava johtaja. (+ pyydettyä ja otettava huomioon asiantuntijoiden arviot 42 b § 2 mom.) kirjallisen päätöksen tekee virkasuhteessa oleva toimintayksikön vastaava johtaja tai, jos henkilölle annetaan erityishuoltoa yksityisessä sosiaalihuollon toimintayksikössä, virkasuhteessa oleva sosiaalityöntekijä. (+ pyydettyä ja otettava huomioon asiantuntijoiden arviot 42 b § 2 mom.)	Hallinto-oikeudelta saa hakea valittamalla muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään valvottua liikkumista koskevaan kirjalliseen päätökseen.
--	-------	-------	--	---

42 n § Poistumisen estäminen 1 ja 2 momentti Lyhytkestoinen (enintään muutamia tunteja):		Kiireellisessä tilanteessa poistumisen estämistä koskevan lyhytkestoisen ratkaisun tekee toimintayksikön henkilökuntaan kuuluva sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilö, jonka on viipymättä ilmoitettava asiasta toimintayksikön vastaavalle johtajalle.	Ei päätöstä (Perustelujen mukaan toimintayksikön vastaavan johtajan on arvioitava, onko liikkumisvapautta tämän jälkeen rajoitettava päättämällä valvotusta liikkumisesta)	Ei muutoksenhakua
42 n § Poistumisen estäminen 3 momentti: Tahdosta riippumattomaan erityishuoltoon määrätyn henkilön poistuminen voidaan estää muutoin kuin lyhytkestoisesti: Enintään seitsemän päivää kestävästä poistumisen estämisestä: Tätä pidemmästä, yhteensä enintään 30 päivää kestävästä poistumisen estämisestä:			kirjallisen päätöksen tekee toimintayksikön vastaava johtaja. (+ pyydettyä ja otettava huomioon asiantuntijoiden arviot 42 b § 2 mom.) kirjallisen päätöksen tekee virkasuhteessa oleva toimintayksikön vastaava johtaja tai, jos henkilölle annetaan erityishuoltoa yksityisessä sosiaalihuollon toimintayksikössä, virkasuhteessa oleva sosiaalityöntekijä. (+ pyydettyä ja otettava huomioon asiantuntijoiden arviot 42 b § 2 mom.)	Hallinto-oikeudelta saa hakea valittamalla muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään 42 n §:n 3 momentissa tarkoitettuun poistumisen estämistä koskevaan kirjalliseen päätökseen